

Senats atrod: Prasītāja strādājusi kā viesu apkalpotāja atbildētāja ēdienu veikalā, pie kam pēc slimo kases datiem (II, 21) prasītājas normalalga noteikta Ls 92.— mēnesi (Ls 80 — alga + Ls 12 — uzturs). Tomēr faktiski prasītāja saņēmusi kā atlīdzību par darbu no ēdienu veikala apmeklētājiem prasītājai dotās dzeramnaudas. Nemot vērā, ka prasītājai bija jāstrādā atbildētāja ēdienu veikalā arī virsstundas: katru nedēļu 3 dienas, katru dienu 4 virsstundas un arī katru otro svētdienu bija jāstrādā no plkst. 10 rītā līdz plkst. 21 vakarā. — prasītāja cēlusī par šo virsstundu atlīdzību prasību pret ēdienu veikala īpašnieku, lūdzot piešķirt viņai Ls 1941,68 atlīdzības par virsstundām un Ls 104.— atvaļinājuma atlīdzības. Apgabaltiesa, pamatojoties uz slimu kases datiem (II, 21), piešķirusi prasītājai par virsstundām Ls 197,34 (Ls 120,06 par darbdienu virsstundām + Ls 77,28 par svētdienu virsstundām).

Atbildētāja kasācijas sūdzība ieverojama.

Sakarā ar to, ka prasītāja, saņemot no ēdienu veikala apmeklētājiem atlīdzību dzeramnaudas veidā, bet no ēdienu veikala īpašnieka nekādu normalalgu nav saņēmusi un pēc vienošanās arī nevarēja saņemt. — Senatam jāizšķir jautājums, vai šādos gadījumos darbiniekam ir tiesība prasīt virsstundu atlīdzību no tāda darba devēja, no kura viņš pēc vienošanās nekādu algu par normaldarbu nesajem. Nevar būt šaubas, ka virsstundu atlīdzība ir papildu atlīdzība, kas pienākas darbiniekam par darbu, ko viņš strādā virs normalā darba laika. Virsstundu atlīdzība tik cieši saistīta ar kārtēju darba stundu atlīdzību, ka viņas procentuālais apmērs atrodas ciešā sakarā ar normalās algas atlīdzību un izrēķināms procentuāli pēc kārtējas darba stundas atlīdzības (sal. Likuma par darba laiku 17. p.). Jau no tā izriet, ka virsstundu atlīdzība saņemama no tā paša darba devēja un tā jāmaksā tam pašam darba devējam, kas maksā normalo algu par kārtējām darba stundām. Virsstundu atlīdzība ir papildu saistība, koņas apmērs tieši un cieši saistīts ar galveno saistību un ar pēdējās apmēru. Ja nu pēc kontrahentu vienošanās darba devējam pašam nebija jāmaksā nekāda

atlīdzība par kārtējām darba stundām, tad arī par virsstundu darbu no viņa nevar prasīt atlīdzību. Virsstundu atlīdzības apmērs likumā paaugstināts no tā viedokļa, ka darba devējam ir sevišķa interese, lai darbinieks vēl strādātu ilgāk par normalām 8 vai 6 stundām un par šo darbu, ko viņš sevišķi ieinteresēts darba devējs un ko darbinieks strādā kā sevišķu ārpus normalā laika darbu, — darba devējam arī jāmaksā procentuāli paaugstināta atlīdzība (sal. Lik. par darba laiku 17. p.). Turpretim tur, kur darbinieks vai kalpotājs nesajem nekādu algu no saimnieka un kur viņš kā darba atlīdzību saņem dzeramnaudu no trešam personam — apmeklētājiem, — pašam darba devējam nav sevišķas intereses, lai tas pats darbinieks vai kalpotājs strādātu virsstundas, jo viņš vienmēr varētu pavairrot darbinieku vai kalpotāju skaitu, dodot viņiem iespēju mainīties un sadalot darba laiku tādā veidā un kārtā, ka katram būtu jāstrādā tikai normalā kārtēja darba laikā. Bet darbiniekiem vai kalpotājiem gluži otrādi ir liela interese strādāt arī virs normalā kārtējā darba laika, jo viņi par šīm „virsstundām” saņem lielu atalgojumu no apmeklētājiem dzeramnaudas veidā. Konkrētā gadījumā apgabaltiesa nemaz nav apsvērusi atbildētāja paskaidrojumus (II, 19), ka viņam neesot bijusi nekāda interese, lai prasītāja strādātu virsstundas, bet ka pati prasītāja negribējusi, lai atbildētājs pieņemtu vairākus viesu apkalpotājus. Šo atbildētāja apgalvojumu apstiprinājušas arī liecinieces Alise Upatnieks (I, 20) un Grieta Ulrichsons (II, 39. o. p.), koņas liecinājušas, ka prasītāja negribējusi, ka pieņem trešo apkalpotāju „te divām nav darba, kur tad 3 strādās”. Neņemot visu to vērā, apgabaltiesa pielaidusi motīvu nepilnību un nepareizību, pārkāpjot arī CPN 196. p.

Atrodot tamdēļ, ka jau šo pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senats, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 31. janvāra / 7. februāra spriedumu CPN 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt tani daļā, koņa attiecas uz virsstundu atlīdzību, un nodot lietu izspriešanai no jauna šai daļā tai pašai apgabaltiesai citā tiesas sastāvā.

116. 1936. g. 25. novembrī. Atbildētājas Latvijas bankas pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 29. janvāra spriedumu Alberta Eglīša prasībā pret Latvijas banku par Ls 336,80. (L. № 1715).

Sēdi vada un lietu referē priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš.

Senats atrod: Atbildētāja, atsaucoties uz to, ka pēc runā esošā vekselā miertiesnesis piespiedu izpildīšanas kārtībā taisījis spriedumu solidāri pret vekseldevēju un žirantu (prasītāju), atrod, ka piedziņas uzsākšana pret vienu no solidarīem atbildētājiem pārtrauca noilguma tecēšanu arī pret otru atbildētāju. Senats jau ir paskaidrojis (Sen. CKD spr. 36./1244), ka pēc vekselā neatsvabina piedziņēju no pienākuma, vērsot piedziņu, izsniegt atsevišķu izpildu pavēsti katram atsevišķam atbildētājam, uz kura mantu viņš vērs piedziņu, un ka vekselparādnieku „solidārā” atbildība pēc būtības atzīstama par katru parādnieka patstāvīgu atbildību pilnā vekselā summā. Istenībā katras vekselatbildīgas personas atbildība ir kumulatīva (kopīga, совокупная ответственность), solidāra tā būtu tikai starp personām, kas savā starpā saistītas ar civiltiesisku līgumu (piem. vairāki vekseldevēji), bet ne starp vekseldevēju un indosantu (sal. bij. Kriev. Sen. CKD spr. 1906. g. № 60.—61.). Veksellik. 30. p. latviskais teksts šajā ziņā nepareizi lieto vārdu „solidāri”, jo katra vekselatbildīga persona atbild tikai par sevi, kādēļ veksellik. 30. p. krievu teksts ar nodomu izvēlās no vārda „солидарно”, lietojot vārdu „совокупно” (sal. Lēbers, Tirdzn. tiesību pārskats, 313. l. p.). Bij kr. Sen. CKD spried. 1906. g. № 66 izteikts „в противоположность солидарному обязательству, вексель представляет собою совокупность отдельных и вполне самостоятельных обязательств, одновременно возникающих с каждой особой на нем подписи... Поэтому самая „солидарная ответственность” вексельных должников в сущности сводится к самостоятельной ответственности каждого из них в полном размере вексельного долга, установленной в законе по практическим соображениям, в видах об-

легчения вексельного обращения и укрепления вексельного кредита, но не имеющим никакого отношения к солидарным обязательствам...” (sal. Nolkena koment. pie veksellik. 30. p.). Tādā kārtā, izejot no vekselatbildības juridiskā rakstura un no tā, ka vekselatbildīgās personas nav saistītas tai nozīmē, ka darbība pret vienu attiecināma arī pret otru (sal. arī CPN 23. p.), atbildētāja no tā fakta vien, ka viņa bija ierosinājusi piedziņu pret vienu vekselatbildīgo personu, nevarēja secināt, ka piedziņa attiecas arī uz otru atbildīgo personu, un ka tādēļ arī pret pēdējo noilgums bijis pārtraukts. Taisni tādēļ, ka prasītāja vekselatbildība bija patstāvīga, noilgums piedziņā pret viņu turpināja tecēt neatkarīgi no piedziņas pret citu vekselatbildīgu personu. Tādā kārtā, gala slēdzienā, apgabaltiesas spriedums atzīstams par pareizu un kasācijas sūdzība par nepamatotu.

Teikto vērā ņemot, Senats nolēmj: Latvijas bankas pilnvarnieka kasācijas sūdzību uz CPN 283. p. pamata atstāt bez ievēribas.

117. 1936. g. 28. oktobrī / 25. novembrī. Atbildētājas akc. sab. „Pirmais privātais lombards” likvidācijas komisijas pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 30. janvāra spriedumu Kārļa Zumenta prasībā pret akc. sab. „Pirmais privātais lombards” par sapulces lēmuma atcelšanu, un prasītāja Kārļa Zumenta pilnvarnieka paskaidrojums. (L. № 1827).

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš, referē senators J. Grots.

Senats atrod: Tiesu palata konstatējusi, ka Librechts iesniedzis lombardam prasītāja akcijas prasītāja uzdevumā. Bet Tiesu palata nav konstatējusi, ka Librechts būtu akcijas iesniedzis prasītāja vārdā kā prasītāja pilnvarnieks. Kaut gan akcijas bija uzrādītāja akcijas, tomēr bals tiesības pilnsapulcē var piederēt tikai tam, kas laikā savā vārdā iesniedzis akcijas valdei. Vai valdei bijis privātā kārtā ziņāms, ka istenībā akcijas pieder kādai citai personai, tam nav nozīmes. Uzdevums nav identisks ar pilnvarojumu. Uzdevuma piekšmets var būt pavēle mandatāram

uzstāties savā (mandatāra) vārdā. Sevišķi tas notiek tad, kad akcijas nodod citai personai „ad legitimationem“ cessio vai traditio ad legitimationem); ar akcijām legitimētai personai eo ipso pieder — attiecība pret akciju sabiedrību tiesība realizēt balsttiesību pilnsapulcē, pilnīgi neatkarīgi no tā, kam patiesībā akcijas piederētu īpašumā, ja akcijas ir uz uzrādītāja, kā tas bija konkrētā gadījumā (sk. Senata spr. 28./1092. 6. pkt., kur Senats tieši izskaidrojis, ka tiesība realizēt balsttiesības, legitimējo ties ar akcijām, vēl neizšķir jautājumu par īpašuma tiesībām uz šīm akcijām). Tā tad Librechts, kā akciju uzrādītājs, ir formāli legitimēts realizēt balsttiesības, pie kam nemaz nav svarīgi, vai akcijas patiesi pieder īpašumā, vai viņš akcijas iesniedzis citas personas „uz d e v u m ā“ (kurai akcijas piederētu īpašumā), ja vien viņš akcijas iesniedzis savā vārdā. Citādi būtu, ja Librechts būtu akcijas iesniedzis prasītāja vārdā, ko Tiesu palata taisni nav konstatējusi. Tāpēc ir pilnīgi lieki Tiesu palatas apcerējumi par to, vai valdei par patiesiem lietās apstākļiem (t. i. par to, ka akcijas pieder prasītājam) bijis zināms vai ne. Neatkarīgi no tā, vai valdei šis apstāklis ir zināms vai ne, nevar spriest pēc tā, vai valdes „majoritātei“ šis apstāklis būtu zināms. Valde ir akc. s-bas orgāns, un tas reprezentē akc. s-bu tikai savā likumīgā sastāvā uz attiecīgā lēmuma pamata; lēmumu, saprotams, taisa pēc majoritātes principa; bet konkrētā gadījumā Tiesu palata lēmuma esamību taisni nav konstatējusi. Tāpēc no tā apstākļa vien, ka valdes locekļu majoritātei (t. i. vairākiem atsevišķiem locekļiem) kāds fakts bijis zināms, vēl nevar nākt pie slēdziena, ka valde kā tāda būtu ņēmusi stavokli konkrētā jautājumā. Tiesu palata rīkojusies arī nekonsekventi: lai apietu Librechtam tiesību atprasīt akcijas, Tiesu palata prasa no viņa, lai prasītājs viņu būtu attiecīgi pilnvarojis; bet lai Librechts varētu reprezentēt prasītāju pilnsapulcē, Tiesu palata atzīst par pietiekošu vienkāršu prasītāja uzdevumu Librechtam. — Īstenībā, nevar būt šaubu, ka, ja Librechts akcijas iesniedzis savā vārdā (kaut arī prasītāja uzdevumā un rīkojoties kā šā pēdējā kluss vietnieks), Librechtam ir tiesība saņemt

akcijas arī tāpat savā vārdā. Ar to tiesu palata ir pielaidusi motivu nepareizību, pārkāpjot CPN 816. p. Atrodot, ka Tiesu palatas spriedums minētā pārkāpuma dēļ nav uzturams spēkā, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1936. g. 30. janvāra spriedumu CPN 816. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna cita tiesas sastāvā.

118. 1936. gada 16. decembrī. Atbildētāja Fridriha Jansona kasācijas sūdzība par Liepājas apgabaltiesas 1936. g. 7. aprīļa spriedumu Klāras-Melitas Jansons prasībā pret Fridrihu Jansonu par Ls 941,50. (L. Nē 1872.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators M. Čakste.

Senats atrod: Pretēji atbildētāja domām, par trūcīgu likuma par laulību 60. panta nozīmē atzīstama ne tikai persona, kurai nav nekādu līdzekļu uzturam, Senats ir jau paskaidrojis (Sen. CKD kops. 35./27), ka vārdam „trūcīgs“ no likuma par laulību 60. panta viedokļa nevar piešķirt absolūta trūcīguma nozīmi, un ka, noskaidrojot jautājumu par laulātā trūcīgumu, jāņem vērā laulāto socialais un mantas stāvoklis. Tādēļ tas apstāklis, ka prasītāja, atbildētāja šķirtā sieva, saņem no savas mātes Ls 50.— mēnesī, pats par sevi nav izšķirošs jautājumā par prasītājas trūcīgumu; šis jautājums, kā tas jau minēts, izšķirams atkarība no partu socialā un mantas stāvokļa. Taisni to, ka prasītāja, kaut viņa arī saņem Ls 50.— mēnesī no savas mātes, nebūtu trūcīga, izejot no partu socialā un mantas stāvokļa, atbildētājs kasācijas sūdzībā neapgalvo. Saskaņā ar likuma par laulību 60. pantu, viens no priekšnoteikumiem, kuram pastāvēt šķirtais laulātais var prasīt no otra uzturu, ir lai šis laulātais būtu trūcīgs. Apgabaltiesa uz viņas spriedumā minēto datu pamata arī atzinusi prasītāju par trūcīgu, kaut arī prasītāja pēc apgabaltiesas atzīnuma, saņem no savas mātes Ls 50.— mēnesī. Tomēr apgabaltiesa nav nopratinājusi atbildētāja uzdoto liecinieku Kisleru, kuram, pēc atbildētāja apgalvojuma, vajadzēja pierādīt, ka viņš regulāri katru mēnesi sūta zināmu summu prasītājai. Ši liecinieka liecībai, kurai vajadzēja noskaidrot prasītā-

jas materialo stāvokli, katrā ziņā bija nozīme jautājumā par prasītājas trūcīgumu, pie kam šajā jautājumā izšķirošs ir taisni apstākļi, ka prasītāja saņem no saviem bērniem pabalstus, un šo apstākļi šim lieciniekam vajadzēja, pēc atbildētāja apgalvojuma apliecināt, tā ka jautājums par to, kam ir pienākums pirmā kārtā dot uzturu prasītājai, atbildētājam, viņas šķirtam vīram, vai prasītājas bērniem, šajā gadījumā nemaz nav izšķirams, ja pēc atbildētāja apgalvojuma, kurū viņš gribēja pierādīt, prasītājas bērni jau labprātīgi dod prasītājai uzturu. Nenopratinot liecinieku Kisleru, apgabaltiesa parkāpusi CPN 102. un 181. pantus. Sakarā ar atbildētāja aizrādījumu kasācijas sūdzībā, ka apgabaltiesa nevarēja uz CPN 115. panta pamata atsvabināt no liecības došanas Kristianu Leienbergu, atzīmējams, ka atbildētājs kasācijas sūdzībā atzīst, ka šim lieciniekam vajadzēja apliecināt, ka prasītājai ir līdzekļi un ienākumi. Tie nav apstākļi, par kuriem ir runa CPN 115. pantā in fine. Šis pants in fine nosaka, ka 1.—3. punktos minētās personas nevar atteikties no liecības došanas par apstākļiem, kas „zīmējās uz tādām attiecībām, kuŗas izriet no ģimenes tiesībām”, bet kādas personas līdzekļi un ienākumi, resp. mantas stāvoklis, nav apstākļi, kas „zīmējās uz tādām attiecībām, kuŗas izriet no ģimenes tiesībām”. Tādēļ Kristianim Leienbergam, kā prasītājas brālim, bija tiesība no liecības došanas atteikties, ko viņš, kā tas redzams no tiesas sēdes protokola, arī bija darījis. Augšminēto likumu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senats nolēmj: Liepājas apgabaltiesas 1936. gada 7. aprīļa spriedumu CPN 102. un 181. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna cita tiesas sastāvā.

119. 1936. gada 16. decembrī. Atbildētājs Latvijas valsts, Tieslietu ministrijas personā, pilnvarnieka, Tieslietu ministrijas juriskonsultācijas locekļa kasācijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1936. gada 29. janvāra spriedumu mir. Reinholda Kūkuma mant. masas prasībā pret Latvijas

valsti, Tieslietu ministrijas persona, par Ls 600,42 ar % un prasītājas mir. Reinholda Kūkuma mant. masas pilnvarnieka paskaidrojumi. (L. Nē 1886.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Apgabaltiesa nenoliedz, ka pagasta tiesa pieder pie pašvaldības iestādēm, bet savu uzskatu, ka valstij esot jāatbild par pagasttiesas priekšsēdētāja noziedzīgu nodarījumu: atzīcētās naudas piesavināšanu, pamato ar to, ka apgabaltiesai piekrit augstākā uzraudzība par pagasttiesām un ka apgabaltiesa izdod pagasttiesām instrukciju par naudas glabāšanas kārtību un kases vešanu (pagasttiesu lik. 33., 435. p. 1924. g. izd.) Tomēr, apgabaltiesa nav konstatējusi, ka pats pagasttiesas 1933. g. 8. jūnija lēmums, ar kuŗu ta uzdevusi toreizējam pagasttiesas priekšsēdētājam noguldīt runā esošās naudas summas uz Kūkuma mantošanas masas vārda, maz būtu bijis nelikumīgs. Apgabaltiesa arī neuzskata, ka pagasttiesas priekšsēdētājs atrastos valsts civildienestā. Pretēji apgabaltiesas domām, tas apstākļi vien, ka valsts iestādei, apgabaltiesai un miertiesai, piekrit augstākā (ne tuvākā) uzraudzība par pagasttiesām, nevar pats par sevi nodibināt apgabaltiesu vai miertiesu ka tādu, un līdz ar to arī valsts, materialo atbildību par pagasttiesas priekšsēdētāja noziedzīgu nodarījumu, t. i. par pagasttiesa iemaksātās naudas piesavināšanu. Ja arī runā esošā gadījumā pats pagasta tiesas priekšsēdētājs nevar sevi pašu revidēt, tad tomēr pagasta pašvaldības sastāvā ir paredzēta arī revīzijas komisija (Likuma par pag. pašvald. 52.—63. p.; Lkr. 22./119). Pēc minētā 52. p., revīzijas komisijas uzdevums, starp citu, taisni ir revidēt pagasta iestāžu amatpersonu darbību, tā tad arī pagasttiesas priekšsēdētāja darbību. Izdarot „tuvāko” revīziju, revīzijas komisijai jādarbojas netikvien pagasta darbības gada nobeigšanās laikā (58. p.), bet, attiecīgos gadījumos, pēc vajadzības, arī kuŗā katrā laikā (59. p.) Neatkarīgi no tā, lai pasargātu pagasta pašvaldību no zaudējumiem (sk. Sen. CKD 33./1135), pagasta pašvaldības revīzijas komisijas pienākums bija laikā revidēt un pārbaudīt arī pagasttiesas priekšsēdētājam uzdotā rīkojuma

(liemaksāt naudu krājaizdevu kasē) izpildīšanu. Katrā ziņā, pagasta pašvaldība savukārt nevarētu izvairīties no sava pienākuma: atļidzināt cietušam zaudējumu, kas viņam radušies ar pagasta pašvaldības organa (pagasttiesas priekšsēdētāja noziedzīgo nodarījumu) it ka uz tā pamata, ka apgabaltiesa vai miertiesā, t. i. valsts iestādes, nebūtu izdarījušas (augstāko, resp. tuvāko) revīziju. Taču pagasta pašvaldībai un tās orgāniem attiecīgos gadījumos, pēc valsts atbildības analogijas, likumos paredzētās robežās pašiem jau būtu jāatbild par savu orgānu nelikumīgo rīcību. No otras puses, arī pašam cietušam nav tiesības celt prasību pret valsti uz tā pamata, ka, piem., valsts iestādei pēc likuma esot tiesība izdarīt (augstāko) pēc Pagasttiesu lik. 36. p. revīziju. Pagasttiesā ietilpst pagasta pašvaldība; pagasttiesu priekšsēdētāju, kā arī pārējās pagasta amatpersonas, ievēl pagasta padome no pagasta iedzīvotājiem (pagasttiesu lik. 11. p.; Lik. par pag. pašvald. 13. p. a pk.); kā pagasttiesas rakstvedis ipso jure rīkojas pagasta darbvedis (pagasttiesu lik. 18., 19. p.); atļidzību priekšsēdētājam noteic pagasta padome (pag. tiesu lik. 37. p.). Gan pagasttiesas priekšsēdētājs nepārzin pagasta pašvaldības lietas un neizteic viņas gribu, bet savā darbības aplokā, kā pagasttiesas priekšsēdētājs, viņš tomēr pieder pie pagasta pašvaldības darbiniekiem. Tāpēc taisni pagasta pašvaldība ir atbildīga trešai personai, kas savu naudu uzticējusi pagasttiesai kā bāriņu tiesai (Pagasttiesu lik. 73.—197. p.), un kuŗas naudu pagasta tiesas priekšsēdētājs, kā pagasta pašvaldības darbinieks un ierēdnis, nav ienaksājis pēc piederības, bet piesavinājis, nodarot tā noziedzīgo nodarījumu (Pagasttiesu lik. 39. p.; Sen. CKD 35./567). Apgabaltiesā šajā lietā nav konstatējusi un vispār neiziet no tā, ka vietējā apgabaltiesā būtu kaut kādā veidā pārkāpusi vai nebūtu izpildījusi savu „augstāko uzraudzību” par pagasttiesu. Tāpēc arī no šā viedokļa atkrit pamats uzlikt valstij atbildību par pagasta pašvaldības tiesas organa, tās priekšsēdētāja, noziedzīgo nodarījumu. Pretēji apgabaltiesas domām, tuvākā uzraudzība par pagasttiesām nemaz nepiekrīt miertiesām; taisni

otrādi, miertiesas, tāpat kā arī pašas pagasttiesas padotas apgabaltiesai un kā pēdējā, tā arī miertiesā ir, kā valsts iestādes, pagasttiesai svešas iestādes. Turpretim, pagasta pašvaldības revīzijas komisija, kuŗai vispirmā kārtā piekrit tuvākā revīzija, ir pašas pagasta pašvaldības organs. Apgabaltiesā, runājot par vietējās apgabaltiesas resp. miertiesas uzraudzības funkcijām, nepaskaidro, aiz kādiem isti iemesliem viņa tām piešķir nozīmi lietā: vai tāpēc, ka tās ir valsts iestādes un ka tāpēc valsts būtu atbildīga par pagasttiesas priekšsēdētāja noziedzīgo nodarījumu un ar to izsauktiem zaudējumiem, vai tāpēc, ka vietējā apgabaltiesā un miertiesā būtu pielaidušas kādu vainu it kā uzraudzības jeb revīzijas orgāni. Izejot no pirmās hipotēzes, apgabaltiesai būtu jāmotivē teze, ka valsts atbild visos gadījumos, kad kādai valsts iestādei piekrit funkcija revidēt vai uzraudzīt pašvaldības iestādes; šajā ziņā apgabaltiesā aprobežojas ar aizrādījumu, ka pēc Senata apvienotās sapulces sprieduma 32./2 valsts atbild par privāto personu un iestāžu mantu, ko savā rīcībā saņēmušas valsts amata personas uz likuma noteikumu vai priekšrakstu pamata un kas gājusi bojā, resp. piesavināta vai izšķērdēta valsts amatpersonu vainas dēļ. Ar tadu apcerējumu varētu tikai motivēt valsts atbildību zināmos gadījumos par valsts iestādes vai valsts ierēdņa, bet nekad ne par pašvaldības amatpersonu privātam personam nodarītiem zaudējumiem. Apgabaltiesā pie tam izteicas, ka lielākā daļa pagasttiesas darbības noteikšanas un kontroles esot pakļauta miertiesai resp. apgabaltiesai un ka tāpēc „indirekti”, sevišķi naudas lietās, pagasttiesas darbinieki esot „pielidzināti” valsts amatpersonām. Šāda apgabaltiesas teze neprasa nopietni atspēkošanu. Ja apgabaltiesā patiesi nodibina savu tezi par valsts atbildību uz vietējās apgabaltiesas vai miertiesas nepietiekoši izdarīto kontroli taisni par vainīgo pagasttiesas priekšsēdētāju, tad apgabaltiesas pienākums bija vispirms nodibināt kauzālo sakaru starp kontroles nepietiekošo izdarīšanu un pašu minētās pagasttiesas amatpersonas izdarīto noziedzīgo nodarījumu, t. i. vismaz no-

dibināt to apstākli, ka valsts iestādēm bijis iespējams laikā izdarīt kontroli un ka ar pēdējo būtu konkrētā gtdījumā novērsts pats noziedzīgais nodarījums. Apgabaltiesa tomēr nav pat mēģinājusi nodibināt tikko minētos faktus. Ar to vien sabrūk visa apgabaltiesas argumentācija, ka arī prasītājas apcerējumi paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, kuŗos tā pievienojas apgabaltiesas uzskatam. It sevišķi atkrit viņas atsauce uz Kr. sen. krim. kas. dep. spriedumu 92./36, kur iztirzāts gadījums, kam nav nekā kopēja ar tagadējo lietu. No tā, ka pagasttiesas funkcijas aizbildnības lietās nav pašvaldības, bet tiesas funkcijas, — pretēji prasītājas domām — ne-maz neizriet, ka minētās funkcijas būtu valsts iestādes, un ne pašvaldības iestādes funkcijas. Arī prasītāja neapgalvo, ka pagasttiesas lēmums, ar kuŗu toreizējam priekšsēdētājam uzdots ieguldit runā esošo summu krājaizdevu kasē, būtu bijis nelikumīgs un kādēļ īsti, un ka mirtiesas revīzija būtu novērsusi lēmuma izpildīšanu, t. i. summas nodošanu toreizējam pagasttiesas priekšsēdētājam. Culpā in eligendo ir tīri civiltiesisks jēdziens un nekad nav piemērojams publiski-tiesiskās attiecībās, uz kuŗām dibinājas pagasttiesas priekšsēdētāja iecelšana, apstiprināšana vai atcelšana un vispār viņa, kā pagasta pašvaldības un sevišķi pagasttiesas darbinieka, darbība; tāpēc prasītājai nav tiesības operēt ar minēto jēdzienu, lai konstruētu valsts atbildību.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pielaidusi motīvu nepilnību un nepareizību un ar to pārkāpusi Pagasttiesu lik. 33., 36., 39., 52. p., CPN 181. un 196. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats, neielaižoties pārējo atbildētājas kasācijas sūdzībā izteikto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 29. janvāra spriedumu Pagasttiesu likuma 33., 36., 39., 52. p., CPN 181., 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

120. 1936. g. 16. decembrī. Prasītājas mir. Jāņa Aleksandrova mant. masas aizgādņu Pelagejas Aleksandrovas un Nikandra Imeniņova kasācijas

sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1936. gada 26. marta spriedumu mir. Jāņa Aleksandrova mant. masas aizbildņu Pelagejas Aleksandrovas un Nikandra Imeniņova prasībā pret tirdzniecībā maksātnešp parādnieces Baltinovas krājaizdevu sab-bas konkursa valdi par Ls 839,32 piedzišanu. (L. № 1904).

Sēdī vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Prasītāja pamato savu prasību uz to, ka 1) ka mir. Aleksandrovš bijis parādā krājaizdevu sabiedrībai pēc vekselja Ls 780,—, 2) ka viņš pat vairāk par šo summu samaksājis sabiedrībai dažādās summās un termiņos, 3) ka sabiedrība vekseli tomēr nav atdevusi, bet to ieķīlājusi Latvijas bankā (Rēzeknes nodaļā), 4) ka sabiedrība no mir. Aleksandrova saņemtās summas Latvijas bankā nav iemaksājusi, 5) ka Latvijas banka, nesāņemot samaksu no mir. Aleksandrova, cēlusi prasību pret viņu un indosantu pēc minētā vekselja, vēršot piedzīgu uz Aleksandrova kustamo mantu. Mirtiesnesis prasību apmierinājis. Apgabaltiesa prasību atraidījusi kā priekšlaicīgu uz tā pamata, ka Latvijas banka parādu vēl nav piedzinusi, un prasītājai zaudējums vēl neesot nodarīts.

Prasītājas kasācijas sūdzība ievērojama.

Tagadējā prasība nav celta kā regresa prasība un arī ne ka zaudējumu prasība, bet gan kā *condictio indebiti*. Aleksandrovš samaksājis parāda summu sabiedrībai parhēcībā, ka tā ir attiecīgā kreditore, t. i. istā vekselturētāja un sabiedrība saņemot maksājumu arī uzstājusies par vekselturētāju. Vēlāk izrādījies, ka sabiedrība tomēr nav bijusi tajā momentā istā vekselturētāja, jo vekselis bijis ieķīlāts Latvijas bankā, kas, nesāņemot no sabiedrības apmierinājumu, savukārt realizējuši savas ķīlu ņēmējas-kreditores tiesības un pieprasījusi vekselsummu no vekseldevēja Aleksandrova. Tā tad izrādās, ka tagadējā prasītāja samaksājusi vekselsummu neat-tiecīgam kreditoram, t. i. sabiedrībai, kuŗai nebija tiesības saņemt parāda summu un paturēt to sinē causa un kuŗai tāpēc jāatmaksā prasītājai nelikumīgi saņemtā summa. Bez tā atbildētāja nelikumīgi iedzīvojušies uz prasītājas rēķina un tāpēc

atbildētājam saņemtā summa jāatmaksā cietušam (sk. Šeršenevičs, Учебник русск. гражд. права, 11. izd. 2. sēj. 53. § 111. 257. lp.). Par tagadējās prasības priekšlaicību nevar būt runas. Lai pamatotu prasību, pietiek pierādīt, ka sabiedrībai nav bijis tiesības saņemt parādu samaksu, ka vekseļa istā turētāja bijusi Latvijas banka un ka taisnī viņa uzstājusies kā vekselturētāja un kā tāda jau cēlusi vekselprasību un uzsākusi piedziņu. Aiz aprādītiem iemesliem atrodēt, ka apgabaltiesa pārkāpusi CPN 181., 196. p. kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēmj: Daugavpils apgabaltiesas 1936. g. 26. marta spriedumu CPN 181., 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

121. 1936. g. 25. novembrī. Augusta Inka un Gotfrida Straždiņa kasācijas sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1936. gada 24. aprīļa lēmumu Daugavpils pilsētas pašvaldības prasībā pret Kazimiru Ščerkovskī par Ls 23 piedzišanu. (L. № 1908).

Sēdi vada un lietu referē priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš.

Senats atrod: Gan nepareizs ir kasācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojums, ka runā esošais līguma noraksts (par kura apliecināšanu sūdzētājiem uzlikts zīmogsods) ir uzskatāms par procespapīru, kurš miertiesneša lietās būtu brīvs no zīmognodevas. No prasības līguma satura un lūgumā minētiem pielikumiem tiesa varēja nākt pie slēdziena, ka līguma noraksts, kuru Daugavpils pilsētas pašvaldība izsniedza ar pilsētas valdes apliecinājumu savam pilnvarniekam iesniegšanai tiesā, ir patstāvīgs pierādīšanas dokuments, bet ne procespapīrs. Senats jau ir paskaidrojis, ka vienīgi procespapīri miertiesnešu lietās ir brīvi no zīmognodevas, bet ne papīri, ko pašvaldības izsniedz saviem pilnvarniekiem iesniegšanai tiesā pierādījumu veidā (Sen. CKD 30./374; sal. arī 28./626). Tādēļ lietā iesniegto līguma norakstu tiesa varēja uzskatīt par „patstāvīgu” dokumentu. Tomēr sūdzētāju kasācijas sūdzība ievērojama sekojošu iemeslu dēļ. Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka nomas līguma oriģināls bija apmaksājams ar proporcionālo zīmogno-

devu 18 sant. apmērā, bet tā kā līguma 3. p. saturēja līgumsoda noteikumu uz nenoteiktu summu (3% mēnesī no nesamaksātās summas, pie kam laiks nav noteicams), tad pēc rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. līgums jau pie tā noslēgšanas bijis apmaksājams bez proporcionālās zīmognodevas (18 sant.) vēl ar vienkāršo zīmognodevu (Ls 6,—). Tā kā oriģinālā līguma zīmognodeva pārsniedza Ls 5,—, tad pēc rik. par zīmognod. 37. p. un 14. p. 8. pk. noraksts bija apmaksājams ar zīmognodevu Ls 5,— apmērā, par kādu pārkāpumu pie noraksta apliecināšanas sodāmas pašvaldības amatpersonas, kas līgumu apliecinājušas. Šādi apgabaltiesas apsvērumi visumā nav pareizi. Likums iziet (42. p.) no līgumsodiem, kas sastādīti atsevišķā līguma veidā, un no tādiem, kas ietilpst pašā līgumā, kā blakus noteikums (CL 3370. p.). Apgabaltiesa neapgalvo, ka nolīgums par līgumsodu šajā gadījumā bija slēgts atsevišķā līguma veidā, vai tam pēc rik. par zīmognod. 5. p. pirmās daļas bija jāietilpst atsevišķā aktā. Bet rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk., kas runā par līgumsoda nolīgumu apmaksu ar vienkāršo zīmognodevu jau pie līguma slēgšanas, attiecināms vienīgi uz līgumsoda nolīgumiem, kas tiek noslēgti atsevišķā aktā. Tas izriet kā no rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. burtiskā teksta (kas arī attiecībā uz līgumsodu runā par līguma noslēgšanu), tā arī no avotiņiem, kas guļ 13. p. 4. pk. (un arī 14. p. 7. pk.) pamatā (Герб. укр. 13. p. 18. pk., 18. p. 4-b pk.). Tādēļ līgumsoda nolīgumi, kas ietilpst pašā aktā, taisni nav apmaksājami jau pamatlīgumu noslēdzot (par kādu pamatlīgumu atsevišķi tiek nomaksāta proporcionālā zīmognodeva no akta summas), bet gan tikai pie izpildīšanas vai prasības iesniegšanas tiesā (42. p.), kā to jau paskaidrojis Senats savā 1932. g. spriedumā Roguļa lietā (Sen. CKD 32./2402). Gan apgabaltiesa aizrāda, ka šādu viedokli neatbalsta Senata 1934. g. spriedums (Sen. CKD 34./500), kurā Senats izteicies, ka vienkāršā zīmognodeva ņemama jau pie līguma noslēgšanas, kad līgumsods bijis uz nenoteiktu summu. Tomēr tāni spriedumā Senata apspriešanā nav bijis tieši šis jau

tājums, bet gan jautājums par līgumsodiem atsevišķa līguma veidā. Tādēļ bez tieša sakara ar apspriežamo jautājumu, un, tā sakot, garāmējot izteiktā fraze „ja tie noslēgti uz nenoteiktu summu“ ir interpretējama sakarā ar tālākiem apsvērumiem, kuŗos Senāts netiekvien neapšaubā 32./2402 sprieduma pareizību, bet pat tieši uz to atsaucas. Tādā kārtā, pretēji apgabaltiesas domām, no Senāta 34./500 sprieduma nevar atvasināt vadošo viedokli uzskatam, ka rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. attiecas arī uz tādiem līgumsodiem, kas ietilpst pamatlīgumā kā blakusnoteikums, vienkārši tādēļ, ka šādā nozīmē Senāts jautājumu nemaz nav apspriedis, bet pieturējies savos apsvērumos arī pie agrākā 32./2402 sprieduma. Ja nu līgumsods nebija maksājams līgumu slēdzot, tad nevar par tā nenomaksu sodīt, bet tas ir pieprasāms pie prasības iesniegšanas tiesā (Sen. CKD 35./2458). Tādēļ nomas līguma noraksta apliecināšanas momentā sūdzētājiem varēja pārņemt zīmognodevas noteikumu neievērošanu vienīgi par tik, par cik viņi bija apliecinājuši norakstu neievērojot uz oriģināla nomaksāto zīmognodevu 18 sant. apmērā, jo līgumsoda apmaksai ar zīmognodevu vēl nebija pienācis termiņš. Ar proporcionālo zīmognodevu apmaksātā oriģināla noraksts apmaksājams tāpat kā oriģināls (36. p.), pie kam 37. p. nav piemērojams tādēļ, ka zīmognodeva nesasniedz 5 latus. 37. p. paredz privilēģiju apliecinātiem norakstiem, kāda privilēģija atkrit, ja maksājams zīmognodevas apmērs ir zemāks par privilēģijā paredzēto normu. Tādēļ tiesa, sodot amatpersonas par noraksta apliecināšanu, varēja iziet vienīgi no nesamaksātas uz noraksta zīmognodevas 18 sant. apmēra, bet nevis no 5 latiem. Rīkojoties pretēji tam, tiesa pielaidusi motivēšanas nepareizību un rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. pārkāpumu.

Atrodot, ka rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. un CPN 196. p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas lēmums nav uzturams spēkā, Senāts nolēmj: Daugavpils apgabaltiesas 1936 g. 24. aprīļa lēmumu atcelt rik. par zīmognod. 13. p. 4. pk. un CPN 196. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesas sastāvā

122. 1936. g. 18. decembrī. Atbildētājas mir. Donata Čakula m. m. aizgādņa pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1935. g. 24. maija spriedumu Helēnas Molnieks, Zuzannas Tomiņš un Teklas Čakuls prasībā pret Donatu Čakulu par traucētas valdīšanas atjaunošanu uz zemi un Ls 232,— zaudējumu atlīdzību. (L. № 1917.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konradi; referē senators R. Alksnis.

Senāts atrod: Apgabaltiesa uz viņas spriedumā norādīto datu pamata un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem konstatējusi: 1) ka 1933. g. vasarā prāvnieki sadalījuši savā starpā viņu kopīpašumā esošo zemes gabalu, pie kam pēc šī sadalījuma atbildētājs atmērijis un nodevis prasītāju vienīgā rīcībā 5,5 ha lielu zemes gabalu gar A. Salinieka robežu un vēl vienu atsevišķu zemes gabalu 2 ha platībā; 2) ka pēc tam 1933. g. prasītājas minētos zemes gabalus saņēmušas savā valdījumā un tā paša gadā rudenī pirmo zemes gabalu apstrādājušas, bet otrā iesejušas kviešus, bet 1934. g. pavasari pirmā zemes gabalā Staņislavs Čakuls prasītāju uzdevumā iesējis 12 pudu miežu un 18 pudu auzu, un 3) ka atbildētājs patvaļīgi izaris šos sējumus pēc divām nedēļām un apsējis no jauna ar savu sēklu, noganījis prasītājam nodoto plauvu 2 ha un 1 ha ābolīna un nopļāvis arī prasītāju iesētos kviešus. Šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi, kas nav pārbaudama kasācijas kārtībā. No aprādītiem konstatējumiem tiesa varēja secināt, ka atbildētājs ir traucējis prasītājam norādīto zemes gabalu valdījumu un tamdēļ tiesa varēja šo prasību par traucēta valdījuma atjaunošanu apmierināt un piespriest arī no atbildētāja tos zaudējumus, kurus viņš ar savu rīcību bija nodarījis prasītājam. Nepareizs ir atbildētāja uzskats, ka prasītājas kā zemes līdzpašnieces nevarēja pret viņu kā līdzpašnieku ceļt posesorisku prasību. Šai gadījumā uz prāvnieku vienošanās pamata prasītāju vienīgā faktiskā valdījumā un lietojumā bija nodoti aprādītie zemes gabali. Ar savu patvaļīgu rīcību atbildētājs ir traucējis prasītājas un tās nav varējušas izmantot savas tiesības, un tamdēļ tieši ar posesorisku prasību viņas varēja pa-

nākt savu tiesību atjaunojumu, ja vien nebija notečējis CPN 37. p. 1. punktā paredzētais termiņš. Arī Krievijas Senats savā sīki motivētā spriedumā Kostmeckas lieta (84./92) ir aizrādījis, ka pēc LCL noteikumiem kopīpašnieks pret savu līdzīpašnieku var celt posesorisku prasību. Par to ka, apgabaltiesai būtu bijis jānodibina tuvāki 1933. g. pavasarī notikušās vienošanās saturs, atbildētājs aizrāda pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šāds aizrādījums Senatā nemaz nav apspriežams. Bez pamata atbildētājs pārmet apgabaltiesai liec. Caunes nepārpfatīšanu, jo viņš nav pat lūdzis pārpratināt minēto liecinieku. Pretēji atbildētāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzības 4. punktā, apgabaltiesa varēja piespriest prasītājam visus tos zaudējumus, kas prasītājam cēlušies no tā, ka atbildētājs patvalīgi nebija pieļāvis izmantot prasītājam visu viņam nodalīto zemes gabalu, bet ne tikai 1/2. daļas no šiem zaudējumiem — šais daļas prasītājam ir īpašuma tiesības, — jo ar aprādīto zemes gabalu nodošanu vienīgi prasītāju rīcībā, vienīgi viņam piedereja ienākumi no šīs zemes, un ja prasītājs ar savu rīcību neļāva viņam ienākumus saņemt, tad viņš atbild par nodarītiem zaudējumiem. Bez tam šis iebildums pret prasības apmēru ir pacelts pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā. Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: mirušā Donata Čakuļa mantojuma masas aizgādņa A. Stroda pilnvarnieka kasācijas sūdzību uz CPN 283 p. pamata atstāt bez ievēribas.

123. 1936. gada 18. decembrī. Atbildētājas Marias Desjatņikova kasācijas sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1936. g. 13./20. maija spriedumu Daugavpils vecīcībnieku draudzes prasībā pret Marīu Desjatņikovu un Arkadiju Devjatņikovu par traucētas valdīšanas atjaunošanu. (L. № 1963.)

Sēdī vada priekšsēdētāja v. senators F. Konradi; referē senators R. Alksnis.

Senāts atrod: Apgabaltiesa uz viņas spriedumā aprādīto datu pamata konstatējusi: a) ka strīdus zemes gabals atradies prasītājas faktiskā vadījumā un b) ka pra-

sītājas valdījumu par strīdus zemes gabalu esot traucējuši atbildētāji patvalīgi pārceļot sētu un uzhuvejot šķūņa daļu uz strīdus zemes gabala. Šādi tiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi, kas nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No minētiem konstatējumiem un LCL 531. p. apgabaltiesa varēja nākt pie slēdziena, ka prasība ir apmierināma. Tas vien, ka šķūnis uzcelts ar pilsētas valdes atļauju un piekrišanu, vēl nemaz nepierāda, ka šķūņa uzcelšana nebūtu uzskatāma par atbildētāja patvalīgu rīcību pret prasītāju, jo izņemti zemi no prasītājas valdījuma un nodot to atbildētājam varēja tikai likumīga vara, t. i. tādas personas, kas uz to pilnvarotas. Šai gadījumā pilsētas pašvaldība, resp. viņas mērnieks vai būvtechniķis nav uzskatāmi par tādām amatpersonām, kurām būtu tiesība izņemt zemi no vienas personas valdījuma un nodot to otras personas valdījumā. Viņi var gan savu kompetenču robežas norādīt vietu, kur ceļams šķūnis saskaņā ar attiecīgiem noteikumiem, vai arī norādīt attiecīgas zemes robežas, bet ar to viņi neizšķir prāvnieku strīdu par zemes gabala valdījumu: šis pēdējais pickrit tiesas izšķiršanai. Apgabaltiesa savā spriedumā sīki paskaidro, kāpēc nav nozīmes tam apstāklim, ka gan prasītāja, gan arī atbildētāji nav pilnīgi zemes īpašnieki, bet tikai dzimts nomnieki. Šos apgabaltiesas apsvērumus, kas vien jau atbilstoši viņas slēdzienu, neatspēko atbildētājas Desjatņikova paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā. Šai ziņā apgabaltiesa pareizi aizrāda, ka arī Latgalē prasības par traucēta valdījuma atjaunošanu ir svarīgi noskaidrot, ka strīdus zemes gabals pirms prasības celšanas ir atradies prasītāja faktiskā valdījumā un ka šādu valdījumu atbildētājs patvalīgi traucējis (sal. CKD 21./102). Nav pareiza kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījums, it kā prasītāja savas tiesības uz traucēta valdījuma atjaunošanu dibinātu uz ieilgumu (iesēdējumu), jo uz to prasītāja nav aizrādījusi ne iesūdzības rakstā, nedz arī tālākā prāvas gaitā abās instancēs. Apgabaltiesa varēja nerēķināties ar prof. Šeršeneviča izteiktām domām (Учебник русск. гражд. права IX изд. 345. lpp.) jautājumā par to, vai dzimtsnomniekiem ir tiesība uz posesoru prasību.

vai ne. Ja arī Šeršenevičs ir nācis pie negatīva slēdziena šai jautājumā, tad tomēr pats Šeršenevičs turpat atzīst, ka viņa domas nesaskau ar valdošo uzskatu literatūrā šai jautājumā. Turpretim Kr. Senats atzinis (75./122 un cit.), ka posesora prasība pieder pat pagaidu valdītājam. Kādēļ šādas tiesības jo vairāk pieder dzimtsnomas valdītājam. Nepareizs ir kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījums, it kā Isačenko savos komentāros „Мировой Суд“ 241. lpp. būtu aizrādījis, ka dzimtsnomnieki nevarētu viens pret otru

celt posesoru prasību, jo minētā vietā sen. Isačenko, atsaucoties uz Senata praksi, vienīgi aizrāda, ka posesora prasība nepieder rentniekam pret īpašnieku un vienam rentniekam pret otru rentnieku, ja zemi abiem rentniekiem izrentējis viens īpašnieks. Par tādu gadījumu tomēr konkrētā lietā nav runas.

Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Marfas Desjatnikovs kasācijas sūdzību uz CPN 283. p. pamata atstāt bez ievēribas.

12. 1936. gada 12. novembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. gada 19. februāra lēmumu lietā par Jūles Deriņš imobiļa pārdošanu. (L. № 32.)

Sēdi vada un lietu referē priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš.

Senats atrod: Apgabaltiesa pamatojoties uz rik. par zīmognod. 110. p. sakarā ar izsoles atzišanu par nenotikušu, atmaksājusi pircējai Latgales akciju bankai zīmognodevas segšanai iemaksāto summu Ls 20.10. Šo apgabaltiesas rīcību Nodokļu dep-ts pārsūdzējis Tiesu palatai uz tā pamata, ka saskaņā ar Rik. par zīmognodevu 111. p. lūgumus par kļūdas del' pārmaksātās zīmognodevas atmaksu izšķir vienīgi Nodokļu dep-ts šai pantā paredzētā kārtībā. Tiesu palata atstājusi Nodokļu departamenta pārsūdzību bez ievēribas.

Nodokļu dep-ta kasācijas sūdzība nav ievērojama. Senata apvienotā sapulce paskaidrojusi (S. A. S. spr. 36./19), ka par zīmognodevas atmaksu nekustamas mantas nosolītājam, kas zīmognodevu iemaksājis Latvijas bankā valsts ienēmumos, lēmij tiesa, ja izsole atzīta par spēkā neesošu. Turpat Senats paskaidrojās, ka zīmognodevas iemaksa nav uzskatāma par maksātāja kļūdu, ja viņš, pēc imobiļa nosolišanas publiskā izsolē, iemaksā zīmognodevu pēc pastavošās prakses uz tiesas pieprasījumu. Ar izsoles atkrišanu atkrit arī pamats zīmognodevas nemšanai un tās atmaksu izšķirama pēc Rik. par zīmognod. 110. p., bet 111. p. uz šādām atmaksām nav attiecināms. Šās Senata apvienotās sapulces domas piemērojamas arī konkrētai lietai un tādēļ Tiesu palata pareizi bija atradusi, ka konkrētā gadījumā nevar būt runas par Rik. par zīmognod. 111. p. piemērošanu, jo lieta negrozās ap maksātāja kļūdas del' pārmaksāto zīmognodevu, bet ap tās atmaksu pēc Rik. par zīmogu. 110. p.

Atrodot tādēļ, ka Nodokļu dep-ta kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senats nolēmj: Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievēribas.

13. 1936. g. 12. novembrī. Atbildētājas II Liepājas savstarpējās kreditbiedrības pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 17. maija spriedumu mir.

Jankeļa Kleina mant. masas prasībā pret II Liepājas savstarpējo kreditbiedrību par Ls 1588,96. (L. № 37.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators V. Bukovskis.

Senats atrod: Tiesu palata uz viņas spriedumā norādīto apsvērumu pamata atradusi: 1) ka saskaņā ar jauno 1932. g. 15. decembra pārgrozījumu vekseļa likumā (Lkr. 1932. g. 227), kuram ir atpakaļejošs spēks, datums uz markām nav nepieciešami atzīmējams ar vekseldevēja roku, bet vajadzīgs vienīgi, lai markas būtu dzēstas ar paša vekseldevēja parakstu; 2) ka tomēr neskatoties uz to, apgabaltiesai, kurās spriedums ir taisīts 1932. g. 3. novembrī, t. i. pirms vekseļa likuma pārgrozījuma izdošanas, bija jāskatās ar šī vekseļa nepareizu dzēšanu, t. i. ar defektu pēc toreizējā likuma, kas atņēma tai laikā vekseliem vekseļa spēku, jo attiecībā uz tiesas spriedumu likuma pārgrozījumam nevar būt atpakaļejošs spēks; 3) ka sakarā ar to jāpārbauda, kādos apstākļos prasības lūgumā minētais vekselis ir izdots; 4) ka pēc minētā vekseļa prasītājs nav saņēmis no atbildētājas pretvērtību, jo saskaņā ar nopratināto liecinieku Busseļa, Grietena un Lūka liecībām vekselis ticis dots Šumacher darījuma nodrošināšanai un 5) ka aiz šiem iemesliem prasītāja atsvabināma no atbildības un samaksas pēc šī vekseļa.

Atbildētājas kasācijas sūdzība ir ievērojama.

1932. g. 15. decembra likumam gan nav piešķirama likuma autentiskas iztulkošanas nozīme, bet tam tomēr atzīstams atpakaļejošs spēks, jo saskaņā ar šā likuma burtisko tekstu: „šis pārgrozījums piemērojams arī tiem vekseliem, kas izrakstīti pirms šā pārgrozījuma spēkā stāšanās“ tiesai tas jāpiemēro arī tanī gadījumā, ja pirmā instance būtu spriedusi tai laikā, kad pārgrozījums vēl nebija pieņemts. Šādā gadījumā nav piemērojams vispārējais princips, ka lieta izspriežama pēc likumiem, kas bija spēkā prasības celšanas laikā. Jaunais likums nav piemērojams tikai lietām, kas pirms likuma spēkā nākšanas izšķirtas ar galīgu tiesas spriedumu (sal. arī Sen. CKD spr. 1928. g. № 332). Konkrētā gadījumā 1932. g. 15. decembra pārgrozījums vekseļa nolikumā ir stājies spēkā

pirms notečējis pārsūdzības termiņš par apgabaltiesas spriedumu un apelācijas sūdzība tikusi caurskatīta 1934. g. 17. maijā, t. i. tad, ka vekseļa likuma pārgrozījums jau bija spēkā. Ja likumam ir piešķirts atpakaļejošs spēks, tad arī Tiesu palātai bijai jāpiemēro likums, kas bija spēkā apelācijas sūdzības caurskatīšanas laikā. Ņemot to vērā, Tiesu palāta pielaidusi Veksellik. 3. p. pārkāpumu. Atrodot tamdēļ, ka Tiesu palātas spriedums šā likuma pārkāpuma dēļ nav uzturams spēkā, Senats, neieļaujoties parējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Tiesu palātas 1934. gada 17. maija spriedumu Vekselļu lik. 3. p. parkapuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

14. 1936. g. 12. novembrī. Dzērbenes krājaizdevu sabasas pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Tiesu palātas 1934. gada 20. septembra lēmumu lietā par Antona Melgaila nekustama īpašuma pārdošanu. (L. № 42.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Senats atrod: Saskaņā ar CPN 1315. p. (1932. g. 13. jūlija red.) ceturto daļu lēmumu par izsoles sekām apgabaltiesa piesūta pantā minētām personām, ciktāl šīs personas uzdevušas savu dzīves vietu tajā pilsētā, kurā atrodas tiesa. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, Tiesu palāta no šī likuma panta ir taisījusi pareizu slēdzienu, ka minētām personām nav sevišķi paziņojams par tiesas sēdi, kurā nolikta jautājuma par izsoles atzīšanu par nenotikušu. Nav pietiekoša pamata pieņemt, ka likums, ja viņš ieinteresēto personu aicināšanu uz tiesas sēdi būtu atzinis par vajadzīgu arī apspriežamā gadījumā, būtu uzlicis tiesai par pienākumu bez tam vēl piesūtīt šīm personām tiesas sēdē taisīto lēmumu par izsoles sekām. Jo, ārpus CPN sevišķi minētiem izņēmuma gadījumiem (sk. 207., 832., 1407. p.), šis likums nepazīst kārtību, pēc kuras uz tiesas sēdi aicinātām personām vēl sevišķi būtu jāpiesūta tiesas lēmums. No CPN 1315. panta nevar nākt pie slēdziena, ka likums arī apspriežamā gadījumā būtu domājais radīt šādu izņēmuma stāvokli, bet gan jāpieņem, ka likums CPN 1315. panta pare-

dzētā gadījumā ir atzinis par lietderīgu, bet līdz ar to arī par pietiekošu, ja ieinteresētas personas tiek informētas par tiesas lēmumu ar tā paziņošanu šīm personām. Kasācijas sūdzības iesniedzējai, pēc pareizā Tiesu palātas atzinuma, tiesas lēmums nebija jāpiesūta tādēļ, ka viņa kā piedzinēja nebija uzdevusi savu adresi vietā, kur atrodas tiesa, t. i. Rīgā. Sakarā ar kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumu, ka no CPN neesot redzami pamati un momenti piedzinēja juridiskas dzīves vietas uzrādīšanai izsoles lietās, jāņem vērā sekojošais.

Kā augšā jau aizrādīts pēc CPN 1315. p. (1933. g. lik. red.) 4. daļas, lēmumu par izsoles sekām apgabaltiesa piesūta parādniekam, kreditoriem u. t. t., ciktāl šīs personas uzdevušas savu dzīves vietu tajā pilsētā, kurā atrodas tiesa. CPN 1076. p. 2. pk. un 1078. p. nosaka, ka piedzinējam jānorāda savā uzturēšanās vietā tajā pilsētā vai apriņķī, kur spriedums izpildāms, pie kam viņam tas jāizdara, acīm redzot, izsakot izpildīšanas pieteikumu, jo piedzinēja uzturēšanās vietā jāatzīmē izpildu pavēstē (CPN 1076. p. 2. punkts). Šī pienākuma neizpildīšana saistīta ar CPN 1078. p. norādītām sekām. Minētie likumā noteikumi tā tad neuzskatāmi piedzinējam par pienākumu norādīt savu uzturēšanās vietu taisni tajā pilsētā, kurā atrodas tiesa; viņš to var norādīt arī apriņķī, ja spriedumu izpilda apriņķī. Šādu pienākumu viņam neuzliek arī CPN 1315. p. 4. daļa (1933. g. red.) un tikai viņa paša intereses spiedis viņu uzrādīt savu dzīves vietu pilsētā, kurā atrodas tiesa, jo citādi viņš nesapņems 1315. p. 4. daļā minēto apgabaltiesas lēmumu. Attiecībā uz momentu, kad viņam par savu dzīves vietu pilsētā jāpaziņo, likumā nekas nav teikts, bet tas nav tieši noteikts arī attiecībā uz uzturēšanās vietu, kurā viņam obligatoriski jāpaziņo pēc CPN 1076. p. 2. pk. un 1078. p. Vispareizāk piedzinējs rīkosies, ja viņš arī savu dzīves vietu pilsētā paziņos reizē ar izpildīšanas pieteikumu, bet viņš var to izdarīt arī vēlāk, jo CPN 1315. p. (1933. g. red.), kā jau teikts, nekādu termiņu šai ziņai neparedz. Katrā ziņā pats piedzinējs būs vainīgs, ja viņš šo paziņojumu iz-

daris ar tādu nokavējumu, ka viņš tiesas lēmumu nevarēs saņemt 1316. p. (1933. g. red.) 1. teikumā aprādītā laikā. Piedzinējam tādā kārtā nav pamata sūdzēties par to, ka viņam tiesas lēmums palicis nezināms; ar pietiekošu uzmanību viņš šādas nelabvēlīgas sekas vienmer var novērst.

Atrodot, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidama, Senats nolēmj: Dzērbenes krājaizdevu sabas pilnvarnieka kasācijas sūdzību uz CPN 907. panta pamata atstāt bez ievēribas.

15. 1936. g. 12. novembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1934. gada 4./11. decembra lēmumu par zīmogsoda uzlikšanu A. Blūmam un E. Eljaševam. Abām Blūma prasībā pret Eizenu Eljaševu par ires maksu noteikšanu Ls 480. un Eizena Eljaševa paskaidrojums. (L. № 45.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators V. Bukovskis.

Senats atrada: Kā to paskaidrojusi Senata apvienotā sapulce savā 1932. g. 11. oktobra spriedumā № 8 un pretēji apgabaltiesas domāni, ires līgums, kas noslēgts kaut arī pēc 1924. g. 16. jūnija likuma par telpu iri ar noteiktu mēneša maksu, neapzīmējot laiku, uzskatāms par noslēgtu uz nenoteiktu laiku, kas turpinājas no mēneša uz mēnesi. Tāpēc zīmogsodeva nemama kā par līgumu, kam termiņš nav paredzēts, t. i. kā par beztermiņa ires līgumu, un proti, pēc Rikojuma par zīmogsodevu 25. p. Turpretim, 29. p., uz kuŗu atsauca apgabaltiesa, nav pēc analogijas piemērojams, 29. pants zīmējas, piem., uz piegādes līgumiem (sk. Kr. zīmogsod. lik. 38. p., kas tieši min par piegādi): šos līgumus slēdzot, parasti nav iespējams noteikt līguma galīgo summu, bet tā varētu „noskaidroties” (sk. 29. p. 1. pk.) tikai vēlāki. Tāpēc vēlākie zīmogsodevas maksājumi arī nosaukti par „papildu” zīmogsodevu. Turpretim 25. p. domāta nevis summas nenoteiktība, bet gan laikmeta nenoteiktība, kamēr summas vienība (mēneša vai gada ires maksa) ir pilnīgi noteikta jau no līguma noslēgšanas momenta. Ires summas vienība, piem., mēneša ire, nekad nav uzskatāma par līguma summas „daļu”, par tādu pēc 29. p. tiek apzīmēta tā summa, kuŗu varētu noteikt 29. p. paredzētā piegādaša-

nas līgumā. Ja beztermiņa ires līgumiem domātu piemērot 29. p., tad 25. p. būtu pilnīgi lieks, jo iztulkojot 29. p. tik plaši, p. piem., to attiecinot arī uz līgumiem, kuŗos nenoteiktība zīmējas uz laikmetu (un tikai netieši uz līguma maksājumu kopsummā), 29. p. varētu piemērot visiem beztermiņa līgumiem. Ja arī beztermiņa ires līgumos maksājumu kopsumma, slēdzot līgumu, nav vēl zināma, tad tikai tāpēc, ka pats laiknests kā tāds vēl galīgi nav zināms. Turpretim, no 29. p. viedokļa laikmetam kā tādām nav nozīmes, un nenoteiktība attiecas vienīgi uz līguma summu un izpildīšanas veidu (piem., uz piegādājamo preču daudzumu u. t. l.). Tā tad nenoteiktība pēc 25. p. no vienas puses, un pēc 29. p., no otras puses, principā krasi atšķiras savā starpā un tāpēc vien jau atkritī iespēja piemērot analogiju, izšķirot runā esošo jautājumu it kā pēc 29. panta (sk. Sen. CKD spr. 32./108).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, nepareizi piemērojusi Rikojuma par zīmogsodevu 29. p., pārkāpusi kā šo 29. p., tā arī 25. p. un Civ. proc. nolik. 181. un 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats nolēma: Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 4./11. decembra lēmumu rīkoj. par zīmogsodevu 25., 29. p. un CPN 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

16. 1936. g. 7. oktobrī / 12. novembrī. Prasītājas Babas Brūgans pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 26. novembra spriedumu Babas Brūgans prasībā pret mīr. Jēkaba Siliņa mant. masu, summā Ls 200.— par īpašuma tiesībām uz nekustamu īpašumu un mīr. Jēkaba Siliņa atstātās mantas ieceltā aizg. paskaidrojums. (L. № 50.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators J. Grots.

Senats atrod: Prasības lūgumā prasītāja lūd atzīt, ka viņa ieguvusi uz īpašuma pama tā īpašuma tiesību uz Valakas apr. Jaunkārķu muižas zemnieku zemes atdalītās Bausku № 25 mājas, pēc zemes grāmatām Jēkabam Siliņam piederošo ideālo pusi. Tiesu palata ir konstatējusi, ka: 1) strīdā esošās mājas bijušas ierakstītas zemes grāmatās uz Ādama Siliņa un viņa pirmās laulības dēla Jēkaba Siliņa

vārdiem; 2) Jēkabs Siliņš ar Tiesu palatas 1931. g. 22. janvāra lēmumu atzīts par mirušu 1905. gadā. Pamatodamās uz saņemtajiem, Tiesu palata nekusi pie slēdziena, ka: 1) Adams Siliņš nevarējis ar testamentu novēlēt savam otras laulības dēlam Jānim Siliņam (prasītājam) to pusi no mājas, kuŗa viņam nepiederēja un zemes grāmatās bija ierakstīta uz Jēkaba Siliņa vārda; 2) ne Jānis Siliņš, nedz prasītāja nevarēja — pirms Jēkaba Siliņa atzīšanas par mirušu valdīt labā ticībā un iegūt uz ielguma pamata to pusi no mājas, kuŗa piederēja Jēkabam Siliņam. Kasācijas sūdzība nav ievērojama. Šai gadījumā izšķiroša nozīme ir jautājumam, no kuŗa laika prombūtnē esošā mantniekam vispār būtu iespējams pieņemt mantojumu un valdīt mantu „pro herede”. Šai jautājumā Sen. CKD savā 1930. gada spr. l. № 142 paskaidrojās: 1) ka mantojums atklājas tikai ar tiesas lēmumu par mantu devēja atzīšanu par mirušu un tikai ar šo momentu vispār būtu iespējams pieņemt mantojumu un valdīt pro herede un līdz ar to noteikt mantu sastāvu un vērtību, kā arī izšķirt jautājumu par to, kas konkrētā gadījumā būtu atzīstams par mantnieku; 2) ka pirms tiesas lēmuma par bezvēsts promisesoša atzīšanas par mirušu gan varētu noteikt dienu, kad nākošais mantudevējs sasniedzis 70 gadu vecumu, bet tomēr neviens nevarētu sevi vēl uzskatīt par mantnieku un pārņemt vai pieņemt viņa mantu kā mantojumu. Šāds viedoklis pilnīgi saskan ar likumdošanas motīviem pie CPN 1565. un turpm. p. (Gasman un Nolken Iapp. 167): „безвестное отсутствие в течение не менее 5 лет, при условии достижения отсутствующим 70 летнего возраста, служит основанием к объявлению отсутствующего умершим и открытию в силу этого объявления наследства (CL 2583)”. Ja nu mantojums atklājas tikai ar tiesas lēmumu par promisesoša atzīšanu par mirušu, tad pirms tam neviens sevi nevar uzskatīt par mantnieku un tādēļ arī nevar valdīt pro herede; valdījums pro herede pirms mantojuma atklāšanas nav domājams. Šāds valdījums nav iespējams arī tādēļ, ka tas fakts vien, ka promisesoša persona sasniegusi 70 gadu vecumu, pats par sevi vēl nenozīmē viņas

atzīšanu par mirušu, jo atzīt personu par mirušu var tikai pēc tam, kad ir izpildīti visi likumā noteiktie nosacījumi (CL 2583. p.) ar publikācijas (CPN 1568. p.) un event. izmeklēšanas rezultātiem (CPN 1567. p.). Šie rezultāti neviens nevar būt zināmi pirms tiesas lēmuma par personas atzīšanu par mirušu un tādēļ neviens arī nevar būt justus titulus possessionis. Tādēļ nav nozīmes tam apstāklim, ka prasītājam tiesību devējs Jānis Siliņš mājas valdījis no 1871.—1905. g., reiz Jēkaba Siliņa mantojums atklājies tikai 1931. gada 22. janvārī, jo pirms šī termiņa Jānim Siliņam nevarēja noderēt kā ielguma justus titulus mantošanas tiesības pēc Jēkaba Siliņa. Uz šādu titulus possessionis prasītāja konkrētā gadījumā taisni atsaucas. Tiesu palata pareizi aizrāda, ka nav svarīgs tas, kādu motivu dēļ Adams Siliņš pārvedis pusi no mājas uz Jēkaba Siliņa vārda. Reiz puse no mājas skaitījās zemes grāmatās uz Jēkaba Siliņa vārda, tad tā atzīstama par viņa īpašumu (CL 812. p.), iekams šis ieraksts ar tiesas spriedumu nav atzīts par dzēšanu zemes grāmatās. Ar to atkrīt visi kasācijas sūdzībā aprādītie apsvērumi. Atrodot, ka Tiesu palata nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus un ka tādēļ kasācijas sūdzība atraidāma, Senats nolēmj: Babas Brūngans pilnvarnieka kasācijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievēribas.

17. 1936. g. 7. oktobrī. Saldus kooperatīva „Neatkarība” zēm administrācijas pilnvarnieka kasācijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 17. decembra lēmumu lietā par Ansim Liekmanim piederošā nekust. īpašuma Brocēnu pag. zemes gabala № 66F „Ezermalī” ar hip. № 10309 pārdošanu publiska izsolē. (L. № 51.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Apgabaltiesa ar savu 1934. g. 22. janvāra lēmumu (I 11) nolēmusi apmierināt: koop. „Neatkarība” prasījumu summā Ls 3013,07, bet Annas Liekmanis prasījumu summā Ls 77,58. Minēto apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmumu (I 11) Anna Liekmanis pārsūdzējusi ar savu blakus sūdzību uz Tiesas palatas vārda, iesniedzot to apgabaltiesai 1934. g. 20. martā (II 2). Apgabaltiesa pati ar 1934. g.

23. aprīļa un 4. maija lēmumiem (I 24, 28), t. i. jau pēc CPN 904. p. paredzētā 2 nedēļu termiņa noteicējuma, pārgrozījusi savu 1934. g. 22. janvāra lēmumu un apmierinājusi abu kreditoru (koop. „Neatkarība“ un Annas Liekmanis) prasījumus proporcionāli. Tā tad apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmums kā pārsūdzēts un pārgrozīts katrā ziņā vēl nebija — daļā par naudas sadalīšanu — stājies spēkā un palicis tādā pašā stāvoklī vēl arī pēc Tiesu palatas 1934. g. 9. augusta lēmuma (I 32), ar kuru Tiesu palata, uz koop. „Neatkarība“ blakus sūdzības pamata, atcēlusi apgabaltiesas 1934. g. 23. aprīļa un 4. maija lēmumus. Sakarā ar Tiesu palatas 1934. g. 9. augusta lēmumu apgabaltiesa ar savu 1934. g. 13. novembra lēmumu (I 35) virzījusi uz Tiesu palatu Annas Liekmanis blakus sūdzību (II 2) par apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmumu (I 11). Tā tad, šis 1934. g. 22. janvāra lēmums tagad bija pārsūdzības kārtībā jāpārbauda minētā pārsūdzētā daļā, normali lietas gaitā, attiecīgā augstākā instancē, t. i. Tiesu palatā. Tāpēc apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmums līdz lietas izspriešanai Tiesu palatā tāpat nevarēja stāties likumīgā spēkā. Savā 1934. g. 17. decembra lēmumā Tiesu palata (II 29), uz Annas Liekmanis blakus sūdzības (II 2), pārgrozot apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmumu (I 11), sadalījusi summu Ls 3090,65 proporcionāli starp koop. „Neatkarība“ un Annu Liekmanis (tāpat, kā apgabaltiesa jau bija nolēmusi savā 1934. g. 23. aprīļa un 4. maija lēmumos: I 24, 28).

Koop. „Neatkarība“ par Tiesu palatas 1934. g. 17. decembra lēmumu iesniegtā kasācijas sūdzība nav ievērojama. Pretēji sūdzētāja domām, apgabaltiesas 1934. gada 22. janvāra lēmums (I 11) daļā par naudas sadalīšanu nekad nav stājies likumīgā spēkā, jo tas tika pārsūdzēts un galu galā ar Tiesu palatas lēmumu atcelts daļā par minētās summas sadalīšanu starp sūdzētāju un Annu Liekmanis. Jautājumā par to, vai Anna Liekmanis savu blakus sūdzību par apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmumu (I 11) iesniegusi laikā, Tiesu palata savā 1934. g. 9. augusta lēmumā (I 33) jau paskaidrojusi, ka koop. „Neatkarība“ nav pierādījusi, ka Anna Liekmanis jau 1934. g.

2. martā, kad viņa bija lūgusi ziņojumus un pavēstes izsniegt viņas pilnvarniekam (I 17), būtu bijis zināms par apgabaltiesas 1934. g. 22. janvāra lēmumu. Ar to jau galīgi izšķirts, un proti, apstiprinot, jautājums par to, vai Anna Liekmanis savu blakus sūdzību par nupat minēto lēmumu iesniegusi CPN 898. p. paredzētā laikā. Pretēji sūdzētāja, koop. „Neatkarība“, domām, obligāciju (hipoteku) prioritāte (priekšrocība) noteicama taisni pēc viņu ierakstīšanas datuma zemes grāmatu reģistrā, pie kam, ja viņas ierakstītas vienā laikā, tad viņas apmierina pēc samēra (1889. g. 9. jūlija „pārgrozījumu 5. p. noteikumos par hipotekām“: paskaidrojumi Gasmāna un Nolkēna 1889. g. novelās 2. izdevumā 400.—401. lapp.). Bet tagadējā lietā jāizšķir cits jautājums, proti: vai tiesa, izsolē ienākušās summas sadalīšanas kārtībā (CPN 1358. un turpm. p.), var atzīt par spēkā neesošu zemes grāmatās ar noteiktu datumu ierakstītu pantu par hipotekas ingrosāciju un uz šā pamata atzīt vienai hipotekai priekšrocību par otru, neskatoties uz to, ka abas hipotekas ievestas zemes grāmatās vienā un tajā pašā dienā. Jautājums izšķirams noraidot. Zemes grāmatas līdz ar viņas ierakstītiem pelna publisko ticamību (CKD 24./93: 28./128). Tāpēc tiesa, izspriežot CPN 1358. un turpmāko pantu kārtībā jautājumu par vienas hipotekas priekšrocību par otru, saistīta ar ierakstiem zemes grāmatās, līdz kamēr ieraksti nav atzīti par nepareiziem prasības ceļā ar tiesas spriedumu uz vispārējo pamata, sakara ar ieinteresētās personas celto prasību (sk. CKD 35./534; 31./1141, 1056; 29./1486); jo ieraksti vienmēr skaitās par izdarītiem tikai in quantum de jure (CL 3016. p.). Ja sūdzētājs, kā obligācijas kreditors, atrod, ka viņa hipoteka, kas vienā un tajā pašā datumā ierakstīta zemes grāmatās, ar otra, konkurējošā kreditora hipoteku, tomēr bauda priekšrocību par šo otra kreditora hipoteku, tad viņam nav tiesības naudas sadalīšanas kārtībā atsaukties uz to, ka lūgums par viņas hipotekas (obligācijas) ierakstīšanu zemes grāmatās, esot ienācis pirms konkurenta lūguma un ticis ievests zemes

grāmatu žurnālā ar agrāku numuru, un ka tāpēc panti par abu hipoteku ierakstīšanu zemes grāmatās ar vienu un to pašu dienu esot uzskatāmi par nepareiziem. Šādos apstākļos, sūdzētājam, kas savā laikā nav izlietojis Not. nolik. 265. p. paredzētās tiesības pārsūdzēt zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, atlika tikai tiesība prasības ceļā apstrīdēt un atspēkot ierakstus zemes grāmatās, kurās abas hipotekas ierakstītas zemes grāmatās tajā pašā datumā. Šādu savu prasību sūdzētājs varētu tikai pamatot uz to, ka zemes grāmatu nodaļas priekšniekam ienākušie lūgumi būtu bijis jāskata cauri vienīgi („единственно“) tajā pašā kārtā „очередь“ („Reihenfolge“), kādā tie ievesti zemes grāmatu žurnālā (Notar. nolik. 350. p. 2. teik.), bet žurnālā tie ievadami pēc viņu ienākšanas laika (348. p. „по времени их вступления“; 350. p. 2. teikuma oriģinālais teksts ir: „очередь рассмотрения требований просьб определяется единственно порядком их внесения в крепостной журнал“). Tā tad tiesai, un, proti, tikai prasības ceļā, būtu jāpārbauda: 1) vai ingrosācijas lūgumi pareizi tikuši ievesti žurnālā (348. p.); 2) vai priekšnieks lūgumus pareizi pēc kārtas lūkojis cauri; 3) vai priekšnieka lēmumi pareizi ievesti zemes grāmatās (šaurākā nozīmē, t. i. zemes grāmatu reģistrā). Visas šīs proceduras atspēkošana nozīmē „strīda“ celšanu. CPN 1336. p. (sk. arī 1702. p.) noteikti šķiro: 1) blakus procesus un 2) strīda celšanu, pie kam strīda celšana notiek iesniedzot prasību. Ja sūdzētājs bija tajās domās, ka viņa hipoteka nepareizi ierakstīta zemes grāmatu reģistrā (piem., ka tā esot bijusi jāievad reģistrā nevis tajā pašā dienā kā Annas Liekmanis hipoteka, bet dienu agrāk), tad sūdzētājam par to bija laikā jāpārsūdz zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmums (Notar. nolik. 365. p.) vai jāceļ attiecīga prasība pret Annu Liekmanis. Tā tad, sūdzētājam nav tiesība, tagadējās naudas sadalīšanas kārtībā, apstrīdēt un atspēkot ierakstu pareizību pašās zemes grāmatās, ar kuriem abu konkurējošo hipotekaru hipoteku ievestas ar vienu datumu un tāpēc bauda līdzīgo prioritāti, līdz kamēr ieraksti nav atzīti

par nepareiziem ar tiesas spriedumu prasības ceļā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata — gala stēdzienā — nav pārkāpusi sūdzētāja norādītos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma. Senats nolēmj: Saldus kooperatīva „Neatkarība“ zem administrācijas pilnvarnieka kasācijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievēribas.

18. 1936. g. 7. oktobri. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība par Liepājas apgabaltiesas 1935. g. 6. marta lēmumu Zālmaņa Grigāļa lietā pret Eduardu Notu par Ls 323.— (L. № 59.)

Sēdi vada un lietu referē priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš.

Nodokļu dep-ta savā kasācijas sūdzībā aizrāda, ka likums nepielaiž, ka aktu summa būtu nodibināma vai noteicama uz kādu ārpus akta esošo papildu datu vai apstākļu pamata, un ka gadījumā, ja pašā aktā summa nav atzīmēta, akts uzskatāms par izdotu uz nenoteiktu summu. Šāds viedoklis, kas principā gan pareizs (sal. Sen. CKD spr. 34./774), prasa zināmu korektīvu attiecībā uz nomas līgumiem, par kuriem runā Rīk. par zīmognod. 43. p. 1. pk. piezīme, kurā tieši paredz, ka nomas līguma summa aprēķināma pēc atsevišķā tabulā norādītās saimniecības gada nomas normas par pūrvietu āramas zemes. Tomēr tas apstāklis, ka 43. p. 1. pk. piezīme nosaka īpašas tabulas piemērošanu ārpus paša akta, nedod pamata apgalvot, ka arī citi akta dati nodibināmi ārpus akta, jo šajā ziņā likums nav iztulkojams paplašiņoši. Tabulas piemērošana neizslēdz to, ka pūrvietu skaitam vai gada būt minētām pašā aktā. Ja nomas līgums pūrvietu skaitu neuzrāda, to nevar nodibināt uz ārpus akta esošu datu pamata (šai gadījumā pagasta valdes veidlapa ar datiem), un līgums tādā gadījumā, pēc pareiza Nodokļu dep-ta aizrādījuma, uzskatāms par aktu uz nenoteiktu summu.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesas lēmums CPN 196. p. pārkāpuma dēļ nav uzturams spēkā. Senats nolēmj: Liepājas apgabaltiesas 1935. g. 6. marta lēmumu CPN 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai tiesai izziemšanai no jauna citā tiesas sastāvā.